

## DINTLHA TŠA GO IKOPANYA TŠE BOHLOKWA

### Dintlha tša Boikopanyo tša DOJ & CD:

#### Kantoro ya Bosetšhaba

Moh C Kok

**Mogala:** (012) 315 1259

**Emeile:** ckok@justice.gov.za

Adv J.V Mbamali

**Mogala:** (012) 315 1458

**Emeile:** VMbamali@justice.gov.za

### Dikantoro tša Selete (Balaodi ba Ditirelo tša Molao)

Mtšana P Moodley (KwaZulu-Natal)

**Mogala:** (031) 301 5303

**Emeile:** pmoodley@justice.gov.za

Mna P Mthimunye (Mpumalanga)

**Mogala:** (013) 753 9333

**Emeile:** PMthimunye@justice.gov.za

Mna D.B Ramolibe (Free State)

**Mogala:** (051) 407 1800

**Emeile:** dramolibe@justice.gov.za

Mtšana D.E Mongoato (Eastern Cape)

**Mogala:** (043) 702 7108

**Emeile:** dmngoato@justice.gov.za

Mna S Ramasodi (Gauteng)

**Mogala:** (011) 223 7681

**Emeile:** SRamasodi@justice.gov.za

Mna M Sebetso (Limpopo)

**Mogala:** (015) 297 5562

**Emeile:** msebetso@justice.gov.za

Ramolao D Plaatjies (Northern Cape)

**Mogala:** (053) 839 0052

**Emeile:** dplaatjies@justice.gov.za

Mtšana D Kassan (Western Cape)

**Mogala:** (021) 462 5470

**Emeile:** DKassan@justice.gov.za

Mtšana R Tladi (North West)

**Mogala:** (018) 389 8305

**Emeile:** rtladi@justice.gov.za

dikgolegong le ditshenyagelelo tša balefi ba motšhelo e ka fokotšega.

- Go kaonafatša bokgatatema bja setšhaba ka go tshepetšo ya tharollo ya ngangišano

Kakaretšo le bokgathatema bja ditšhaba ka go ditshepetšo tša pušetšo ya toka e tlišetša le go tsinkela temokrasi ya rena.

SEPEDI

## Letlakala la Dintlha

## PUŠETŠO YA TOKA

Issued by the Chief Directorate: Promotion of the Rights of Vulnerable Groups, 2011  
Department of Justice and Constitutional Development.  
Private Bag X81, Pretoria, 0001  
[www.justice.gov.za](http://www.justice.gov.za)



the doj & cd

Department:  
Justice and Constitutional Development  
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA



## KAKARETŠO

Go araba mathata ao a lebanego le tshepetšo ya toka ya bosenyi gape le go fetoša taolo ya toka ka nako e tee, Thibelo ya Toka ya Bosenyi le Lekala la Tšhireletšo (JCPS) e amogetše tsela ya Pušetšo ya Toka ka mabaka a mmalwa go akaretša le ntlha ya gore Pušetšo ya Toka e sedimošwa ke dikarabo go bosenyi, le gore e lebiša go ditshepetšo ka gare le ka ntle ga tselatshepetšo ya toka ya bosenyi, go akaretša le dibopego tšeo e se go tša mmušo tša taolo le toka”.

Go na le setshwano magareng ga pušetšo ya toka le toka go ya ka moo e dirišago ke MaAfrika ka dikgorotshoko tša setšhaba le tša selegae tšeo le tšona di hweditšego hlalošo mafelong a metsetoropo ka diforamo tša go swana le dikomiti tša mmila le dikgorotshoko tša batho. Tsela ya gabjale ya kotlo ya bosenyi bjoo bo dirilwego ga e bonagale e atlega ka botlalo, ke ka moo go hlokegago tsela ye nngwe le karabo.

## PUŠETŠO YA TOKA KE ENG?

Pušetšo ya Toka ke tsela ya toka yeo e ikemišetšago go akaretša mekgatlo go ngangišano le bangwe bao ba amago ke kotsi (batšwasehlabele, basenyi, malapa ao a amegago le maloko a setšhaba) ka go laetša ka seboka bosenyi, dinyakwa le melawana ka go amogela maikarabelo, go dira pušetšo, le go tšea magato a go thibela tiragalo gape le go hlatloša poelano.

Pušetšo ya Toka e bona bosenyi bjalo ka tiragalo kgahlanong le motšwasehlabele gomme e šuthiša tebelo go tokišo ya bosenyi bjoo bo dirilwego go motšwasehlabele le setšhaba. E tshepa gore mosenyi le yena o hloka thušo gomme e lebelela go laetša seo se ka fetošwago go thibela gore bosenyi bo se dirwe gape.

## MEHOLA LE MELAWANA YA PUŠETŠO YA TOKA KE EFE?

1. Ditshepetšo tša Pušetšo ya Toka di swanetše go latela molao, melawana ya ditokelo tša botho le ditokelo tšeo di filwego ka gare ga Molaotheo wa Afrika Borwa.
2. Pušetšo ya Toka e swanetše go hlatloša maemo a batšwasehlabele le basenyi, gape e netefatše gore ga go na kgethologanyo.
3. Mekgatlo ka moka e swanetše go fiwa tshedimošo ka botlalo ya mohola wa tshepetšo, ditokelo tša bona go tshepetšo le ditlamorago tšeo di ka lebelelwago tša tshepetšo.
4. Mekgatlo e swanetše go kwešiša gabotse gore ba ka no tšwa tshepetšong nako ye nngwe le ye nngwe.
5. Mekgatlo e swanetše go fiwa nako ya go bonagala gore ba lekole dikgetho tša bona, ge pušetšo ya toka e šišinywa.
6. Phetišo ya ditshepetšo tša pušetšo ya toka e a kgonega nako efe goba efe ya tselatshepetšo ya toka ya bosenyi, ka kgatelelo yeo e itšego ya go se be gona pele ga tsheko, kgopelo ya tshwarelo goba ditumelelano tša kahlolo, bjalo ka karolo ya kahlolo, gape le ka karolo ya tshepetšo ya kamantšho, go akaretša le parole.
7. Bokgathatema ka go ditshepetšo tša pušetšo ya toka go swanetše go ba ka boithaopo go mekgatlo ka moka, go akaretša le batšwasehlabele.
8. Batšwasehlabele le basenyi ba swanetšwe go dumelelwa go tla le batho ba go ba thekga ge fela e le gore se ga se ame ditokelo le polokego ya mekgatlo wo mongwe.

## E KA DIRIŠWA NENG?

Pušetšo ya Toka e ka dirišwa nako efe goba efe ka go Tselatshepetšo ya Toka ya Bosenyi go swana le:-

1. Pele ga molato (pele ga ge o ka bewa molato).
2. Pele ga tsheko (ka morago go bewa molato gomme pele ga molatofatšwa a tšwelela pele ga Kgorotshoko).
3. Ka morago ga go bewa molato (ka morago ga go bewa molato, eupša pele ga go kgopela tshwarelo ka kgorongtshoko).
4. Ka morago ga go latofatšwa, eupša pele ga kahlolo.
5. Ka morago ga kahlolo (go mehola ya parole le kamantšho-leswa).

## MEHOLA YA MOKGWA YA PUŠETŠO GO TOKA KE EFE?

- **Go thibela go senya gape**  
Nyakišišo e laetša gore basenyi bao ba itemogelago ditirišo tša pušetšo ya toka ga se gantši ba dira bosenyi gape go bapetša le basenyi bao ba swanago le bona eupša ba lebane le ditokišo tša thwii.
- **Go matlafatša batšwasehlabele**  
Ditshepetšo tša Pušetšo ya Toka di ka sepediša phihlelelo ya toka go batšwasehlabele gomme ya fana ka maitemogelo a go matlafatša go batšwasehlabele. Gape ga e je nako le go ja tšhelete ye ntši. E na le kgonagalo ye kgolo ya pušetšo, tefelo le go fa batšwasehlabele lentšu.
- **Go hola ditho tša toka ya bosenyi**  
E thuša go fokotša dipoelomorago le go thibela ditshenyagelo tšeo di sa hlokegago le titelo ya tselatshepetšo ya toka ya bosenyi. Go tlala kudu ka